

Tekirdağ/Şarköy/Güzelköy Örneğinde Köy Tasarım Rehberleri ile Kırsal Alanlarda Yerel Özgünlüğün Korunması

Preserving Local Authenticity in Rural Areas by Means of Village Design Guides in the Case of Tekirdağ/Şarköy/Güzelköy

 Tuğba KİPER^{1*}, Cansel AKBAŞ¹

Özet

Bu çalışmada, “Köy tasarım rehberi; kırsal peyzaj ve mimari karaktere sahip yerleşimlerde, bu değerlerin korunması ve fiziksel çevrenin düzenlenmesinde etkili bir yöntem olarak düşünülmektedir” hipotezi çerçevesinde, Şarköy-Güzelköy özelinde “kırsal yerleşime ilişkin yerel kimliği oluşturan değerlerin ortaya çıkarılarak, bu değerlerin korunmasına ve geliştirilmesine yönelik bir köy tasarım rehberi” oluşturmak amaçlanmıştır. Bu amaçla köy tasarım rehberine altlık teşkil edecek olan; literatür araştırması, arazi gözlemleri ve ilgili paydaş (yerel halk ve yerel yönetim) görüşmeleri yapılarak analizler gerçekleştirilmiştir. Topoğrafik yapı, doluluk-boşluk, kat sayıları, yapı işlevleri, yapı sistemleri, yapı kalitesi, yeşil alanlar, odak noktaları ve yapı-parsel-yol ilişkileri mevcut durum değerlendirmesine yönelik yapılan analizler olmuştur. Sonrasında, köy tasarım rehberlerinin oluşturulması çerçevesinde; köy yerleşim alanı, parsel durumu ve kırsal mimariye ilişkin analizler gerçekleştirilmiştir. İlgili analizler, harita, plan ve grafiklerle desteklenmiştir. Kırsal yerleşim değerlendirme matrisinin oluşturulmasından sonra, Güzelköy’ün yerel özgünlüğünün korunması ve geliştirilmesine yönelik olarak; kırsal yerleşim, köy karakter öğeleri, parsel durum ve mimari yapıya ilişkin öneriler geliştirilmiştir. Sonuç olarak, köy tasarım rehber öngörüsü çerçevesinde yerel özgünlüğün korunması ve geliştirilmesi temelinde yerleşim, parseller, yollar ve yapılar özelinde mekânsal kararlar üretilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kırsal alan, Köy yerleşim alanı, Köy tasarım rehberi, Yerel kimlik, Şarköy-Güzelköy

Abstract

In this study, within the framework of the hypothesis that "Village design guide is thought of as an effective method for the protection of the values and for the arrangement of the physical environment of the settlements with rural landscape and architectural characteristics", it is aimed to create a village design guide by revealing the values that constitute the local identity of the rural settlement in Şarköy-Güzelköy in order to protect and develop these values. For this purpose, analyses which will constitute a basis for the village design guide were carried out by conducting literature research, field observations and interviews with relevant stakeholders (local people and local government). Topographic structure, solid-void, floor numbers, building functions, building systems, building quality, green areas, focal points and building-plot-road relationships were the analyses made for the assessment of the current situation. Afterward, within the framework of creating the village design guide data, analyses regarding the village settlement area, parcel status and rural architecture were carried out. Related analyses were supported by maps, plans and graphs. After the creation of the rural settlement evaluation matrix, suggestions regarding the rural settlement, village character elements, parcel statuses and architectural structures were developed for the preservation and enhancement of the local authenticity of Güzelköy. As a result, spatial decisions specific to the settlement, parcels, roads and structures were promoted on the basis of preserving and developing the local authenticity within the framework of the village design guideline vision.

Keywords: Rural area, Village settlement, Village design guide, Local identity, Şarköy-Güzelköy

Geliş Tarihi: 01.02.2022, Düzeltme Tarihi: 05.04.2022, Kabul Tarihi: 28.06.2022

Adres: ¹Tekirdağ Namık Kemal Kemal Üniversitesi, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü

E-mail: tkiper@nku.edu.tr

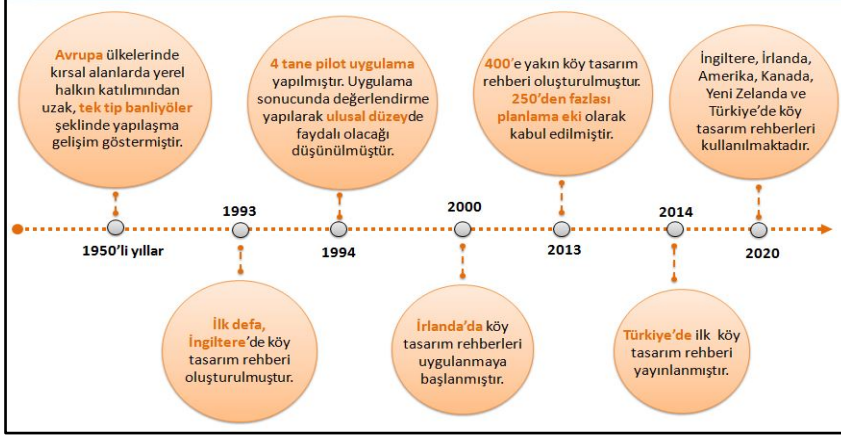
*Bu çalışma, yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

1. Giriş

Kırsal alanlar; tarihsel, mekânsal, sosyal, ekonomik, kültürel ve çevresel anlamda farklı değer ve özelliklere sahip oldukları için çeşitlilik gösterirler. Bu çeşitliliğin kırsal alanlara ilişkin yerel kimliğin bir göstergesi olarak, planlama ve tasarım boyutunda dikkate alınması ve korunması önemlidir. Bu durum birçok üst ölçek plan, proje ve politika yaklaşımı ile de desteklenmiştir. Bölgesel ölçekte T.C. Mülga Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın KOKAP projesi ile; kırsal yerleşme planlaması, kırsal alan veri tabanlarının hazırlanması, kırsal alan kaynak duyarlılık haritalarının hazırlanması, kırsal gelişme çerçeve politikaları, kırsal alan tipolojileri, kırsal alanda yapılaşma koşullarının belirlenmesi, kırsal alan arazi kullanımının tespiti, kırsal yerleşme eylem planları ana temaları çalışılmıştır (Anonim, 2016). Kırsal Kalkınma Planında (2010-2013) da; yöresel mimari özelliklerin belirlenmesi temelinde tasarım rehberlerinin hazırlanması hedeflenmiştir (Anonim, 2010). Onbirinci Kalkınma Planı'nda; "Kırsal yerleşimlere ilişkin envanterin güncellenmesi" öngörülmüştür (Anonim, 2019a). Onbirinci Kalkınma Planı Kırsal Kalkınma Özel İhtisas Komisyonu Raporu'nda da kırsal alanlara dair köy kültürünün ve kırsal mirasın korunması gerektiği vurgulanmıştır (Anonim, 2018). Bu bağlamda bulunduğu yöreye uygun hizmet koşulları olması gerektiği dile getirilmiştir. Kırsal kesimde ve ortak yaşam alanlarında yöresel mimariye uygun yapılaşmanın sağlanması üzerinde durulmuştur. Mülga Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Stratejik Planı'nda "Kırsal yerleşimlerde planlamaya ilişkin ilke ve esasların belirlenmesi ile yerleşmelerin kimlik ve kültürleri ile yöresel mimarinin canlandırılması" öngörülmüştür (Anonim, 2017). Dolayısıyla da kırsal alan plan ve tasarım yaklaşımlarında kültür, özgünlük, miras, kimlik gibi yerel değerlerin dikkate alındığı bir durum ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda yerel karakterin korunması ve geliştirilmesi ile ilgili mekânsal düzenleme aracı olarak tanımlanan köy tasarım rehberi yaklaşımı (Friedmann, 1993; Bishop, 2009; Healey, 2010; Ögdül ve ark., 2018) geliştirilmiştir. Köy tasarım rehberleri; peyzaj değerleri ve miras varlıkları hakkında toplumu bilinçlendirmek, plancılar için kırsal yerleşime ilişkin 'yerel karakteristiği ve özgünlüğü' belirlemek, ilgili paydaşlar için ise geleceğe yönelik karar alma süreçlerinde araç oluşturmaktadırlar (Bishop, 2009).

İlk kez 1993 yılında İngiltere'de oluşturulan köy tasarım rehberi yaklaşımı, Ülkemizde ilk defa 2013 yılında 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 73. maddesine eklenen 8/ğ maddesi ile yer almıştır. Dünyada ve ülkemizde köy tasarım rehberleri yaklaşımının geliştirilmesine ilişkin süreç Şekil 1. de kısaca verilmiştir. İlgili süreçte İngiltere, İrlanda, Amerika, Kanada, Avustralya'da köy tasarım rehberleri, planlama sistemi çerçevesinde birmekânsal

düzenleme aracı olarak kullanılmışlardır (Ower ve ark., 2011; Ögdül ve ark., 2015; Küçüköğül, 2017; Kut Görgün ve Yörür, 2018).

Şekil 1. Köy tasarım rehberi gelişim süreci

Tüm bunlardan yola çıkılarak; üst ölçek plan ve politika yaklaşımları ile paralel şekilde “Köy tasarım rehberleri, kırsal peyzaj ve mimari karaktere sahip yerleşimlerde, bu değerlerin korunması ve fiziksel çevrenin düzenlenmesinde etkili bir yöntemdir” hipotezi çerçevesinde, Şarköy-Güzelköy özelinde “kırsal yerleşime ilişkin yerel kimliği oluşturan değerlerin ortaya çıkarılarak, bu değerlerin korunmasına ve geliştirilmesine yönelik bir köy tasarım rehberi” oluşturmak amaçlanmıştır. Çalışma alanı olarak seçilen yerleşime yönelik köy tasarım rehberinin gerekliliğini destekleyen, planlama, rapor ve çalışmalar sırasıyla verilmiştir.

Trakya Alt Bölgesi Ergene Havzası Revizyon Çevre Düzeni Planı’nda bölgenin önemi ve değerleri doğrultusunda Şarköy, agro turizmin gelişeceği alan olarak belirlenmiştir. Trakya Bölge Planı (2014-2023)’nda turizm merkezleri olarak güney Trakya eko-agro turizm koridoru içerisinde Şarköy yer almıştır. Trakya Birleştirici Güç: Doğa, Su, Kültür Stratejisi Planı’nda da Şarköy, Marmara Kıyısı içerisinde karakteristik bir bölge olarak bahsedilmiştir. Ayrıca Trakya Turizm İşletmecileri Derneği tarafından oluşturulan ‘Trakya Bağ Rotası’ bölgenin bir kısmından geçmektedir. ‘Şarköy İlçesi Stratejik Çerçeve Raporu’ ile Şarköy’ün Geleceği Kentsel Strateji Çalışmayı sonuçlarına göre de Güzelköy geleneksel mimari dokusu ve peyzajıyla ön plana çıkmıştır (Anonim, 2009; Anonim, 2011; Anonim,2012; Anonim, 2013). Tüm bu söylemler, üst ölçekte alana dair alınan kararların birbirini destekleyici olduğunun göstergesidir. Ancak, Güzelköy’e ilişkin tanımlanan tüm bu potansiyellere rağmen, Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi Miras Atölyesi–2 kapsamındaki (Anonim, 2019b) restorasyon çalışmaları haricinde köyde uygulamaya yönelik bir çalışma yapılmamıştır. Güzelköy ile ilgili imar planı da bulunmamaktadır. Bu nedenle, çalışma

kapsamında hazırlanacak köy tasarım rehberinin Güzelköy için oldukça önemli ve etkili bir olacağı düşünülmektedir. Bu çalışma aynı zamanda Şarköy'ün diğer kırsal yerleşimleri için de örnek teşkil edecektir. Kırsal alanın tanınırlığını artıracak ve yerel değerlerin ön plana çıkmasını sağlayacak ve ileride yapılması söz konusu olan imar planına da bir envanter ve altlık oluşturacaktır.

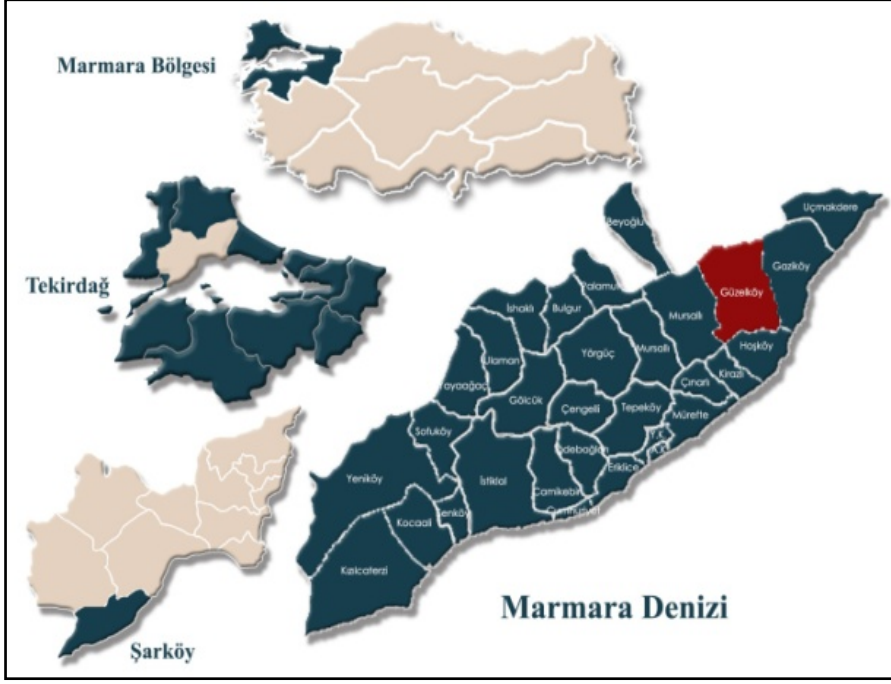
2. Materyal ve Yöntem

2.1. Materyal

Araştırmanın ana materyalini Tekirdağ İli Şarköy İlçesi'nde bulunan Güzelköy oluşturmaktadır. İkincil materyaller ise; Tekirdağ İli 1/25.000 ölçekli Çevre Düzen Planı, 1/25.000 ölçekli Harita Genel Komutanlığı'ndan elde edilen sayısal eşyükselti eğrileri haritası, Şarköy Belediyesi'nden alınan 1/1000 ölçekli hali hazır paftalar, Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi'nden temin edilen tarihi Konak Hamamı ve Taş Cami rölöve çizimleri, Tekirdağ İl ve Şarköy İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü'nden elde edilen veriler, yerel yönetim, köy muhtarı ve yerel halk ile yapılan sözlü görüşmeler, arazi çalışmaları sırasında çekilen fotoğraflar, alan içerisindeki yapılardan alınan rölöve çizimleri, konu ile yakından ilgili bazı kurum ve kuruluşlardan elde edilen veriler, konu ve alan özelinde hazırlanmış literatür çalışmalarıdır. Ayrıca haritalar, grafikler, çizelge ve ilgili tasarımlar sırasında ArcGIS10.2, Autocad, Ms Excel, ArcGIS ve Photoshop programlarından yararlanılmıştır.

2.1.1. Çalışma Alanı

Güzelköy, Şarköy'ün kuzeybatısında bulunan 26 mahallesinden biridir. Güzelköy, güneyinde Hoşköy, kuzeyinde Işıklar Dağı, batısında Gaziköy ve doğusunda Mursallı bulunmaktadır (Şekil 2). Güzelköy'ün örnek alan olarak seçilmesinde; geleneksel sivil mimari dokusu ve anıtsal yapıları (cami, hamam), tarımsal ürün çeşitliliği (zeytin, bağ, ayçiçeği, buğday) ve geleneksel üretim biçimleri (zeytincilik, bağcılık), anıt ağaçları, stratejik konumu (İstanbul, Çanakkale illerine günübürlük ulaşım imkânı) ve nüfus miktarının giderek azalması etken olmuştur.

Şekil 2. Çalışma alanı konumu

2.2. Yöntem

Çalışma yöntemi; amaç ve kapsama yönelik olarak 6 temel aşamada şekillenmiştir. Çalışma kapsamında geliştirilen yöntem, köy tasarım rehberleri hazırlık sürecinde gerçekleştirilen aşamaları da kapsamaktadır.

Literatür araştırması ve veri toplama aşaması: Bu aşamada, konu, kapsam ve alan özelinde yapılmış çalışmalar irdelenmiştir. Bu kapsamda; köy tasarım rehberleri özelinde tez, makale, ve raporlar ile birlikte, üst ve alt ölçek planlarda kırsal alanlara ilişkin öngörülen yaklaşımlar incelenmiştir. İlgili literatürler, bu çalışmanın genel kurgu ve yöntem çerçevesinin oluşumunda temel dayanak teşkil etmiştir. Bununla birlikte; ilgili kurumlardan (Harita Genel Komutanlığı, Türkiye İstatistik Kurumu, İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi, Şarköy Belediyesi, Güzelköy Muhtarlığı) çalışma alanının doğal ve kültürel değerlerine ilişkin harita ve raporlar temin edilmiş ve incelenmiştir. İlgili kurumlardan elde edilen veriler grafik, çizelge, şekil ve haritalar haline getirilerek bulgular oluşturulmuştur.

Arazi sörvey ve analiz çalışma aşaması: Bu aşama, literatür verileri, arazi gözlemleri ve ilgili paydaş (yerel halk ve yerel yönetim) görüşmeleri ile desteklenerek, köy tasarım rehberine altlık teşkil edecek, yöreye özgü yerel karakteristiklere ilişkin mevcut durum tespiti sürecini oluşturmaktadır. Bu kapsamda; öncelikle Harita Genel Komutanlığı'ndan elde edilen sayısal eşyükselti eğrileri haritasından; CBS temelli ArcGIS10.2 programı

doğrultusunda topoğrafik yapıya ilişkin; yükseklik, eğim ve bakı haritaları üretilmiştir. İlgili haritalar köy tasarım rehberi ile kırsal yerleşim değerlendirme matrisinin oluşum sürecinde etkili olmuştur. Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı'ndan alınan ortofoto haritalarının mevcut durumla kontrol edilerek ArcGIS10.2 ve AdobePhotoshop ile işlenmesi ile oluşturulan yerleşim planı üzerinde; doluluk – boşluk analizi, kat sayıları analizi, yapı işlev analizi, yapı sistemleri analizi, yapı kalitesi analizi, yeşil alan analizi, odak noktaları analizi ve yapı-parsel-yol ilişkisi analizleri yapılmıştır.

Köy tasarım rehberi verilerinin oluşturulması aşaması: Bu aşama; köy tasarım rehberi verilerinin oluşturulması esasına dayalı olarak, *“Güzelköy’ün yerleşim düzeyinde genel biçimlenişi nasıl olmalıdır? Köy parsel düzenlemelerine ilişkin genel değerlendirmeler nasıl yapılmalıdır? İle Köy mimari dokusuna ilişkin genel koşullar ve ölçütlere ilişkin öngörüler nasıl olmalıdır?* sorularına cevap aranılan bir süreci içermektedir. Bu çerçevede ilgili süreç; köy yerleşim alanı, parsel durumu ve kırsal mimariye ilişkin analizler olmak üzere 3 ana başlık çerçevesinde değerlendirilmiştir. Konu başlıklarının seçiminde; Eminağaoğlu, 2007; Ögdül ve ark., 2015; Boyacıoğlu ve ark., 2015; Küçükogul 2017; Kut Görgün ve Yörür, 2018; Ögdül ve ark., 2018 ile Balta, 2018’in çalışmaları etken olmuştur. Köy yerleşim alanı çerçevesinde; köy silueti, köy meydanı, ortak alanlar ve yollar, parsel durumu çerçevesinde; parsel büyüklükleri, Taks, Kaks ve yapı nizam durumu, kırsal mimari yapı çerçevesinde de; yapı türleri, tipoloji, yapım tekniği, malzeme durumu, cephe ve yapı eleman durumuna ilişkin genel değerlendirmeler Auto CAD ile AdobePhotoshop programlarından yararlanılarak harita, plan ve ilgili görsellerle desteklenerek yapılmıştır.

Kırsal yerleşim değerlendirme envanterinin oluşturulması aşaması: Bu aşamada, arazi sörvey ve analizi ile köy tasarım rehberi verilerinin oluşturulması aşamalarından elde edilen bulgular gözlem formlarına işlenerek, kırsal yerleşim değerlendirme matrisi oluşturulmuştur. İlgili matris, Roberts, 2003 ile Çorapçioğlu, 2008’den geliştirilerek; arazi kullanımı, özgünlük durumu, konumu, nüfus yapısı, il ve ilçeye erişilebilirlik durumu, alt yapı, ekonomik yapı vb. gibi kriterler çerçevesinde oluşturulmuştur.

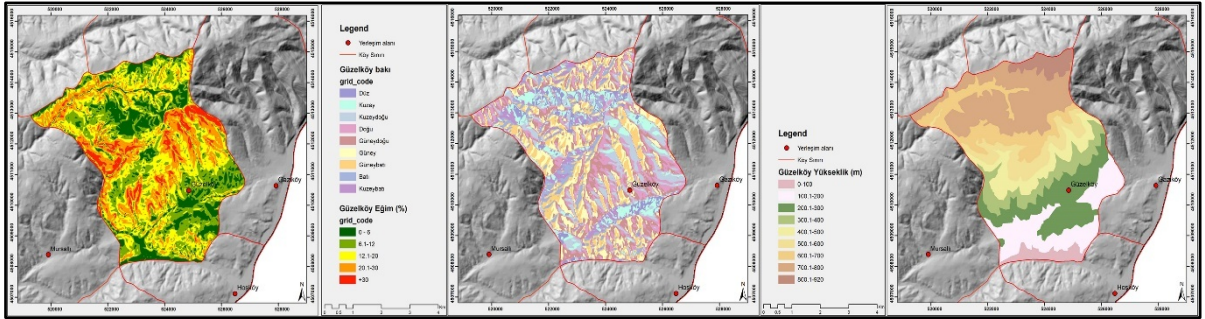
Sonuç ve önerilerin geliştirilmesi aşaması: Bu aşamada, yöntem dahilindeki tüm aşamalardan elde edilen bulgular çerçevesinde Güzelköy’ün yerel özgünlüğünün korunması ve geliştirilmesine yönelik olarak; kırsal yerleşim, köy karakter öğeleri, parsel durum ve mimari yapıya yönelik olarak köy tasarım rehberi temelinde çeşitli öneriler saptanmıştır.

3. Bulgular ve Tartışma

3.1. Kırsal Yerleşim Analizi Bulguları

Kırsal yerleşimler, bulunduğu yerin coğrafyası, mimarisi ve peyzajıyla bir bütün şeklinde ele alınırlar. Bu üç faktör kırsal alanların yerleşim özelliklerini oluşturmaktadır. Yapılan çalışma kapsamında öncelikle yerleşimin biçimlenişinde önemli bir etken olan topoğrafik yapı (eğim, bakı, yükseklik) özellikleri dikkate alınmıştır. Sonrasında köy yerleşim alanı sınırları içerisindeki 380 adet yapı, bu yapıların parsel-yol ilişkisi, odak noktası oluşturan öğeler ve yakın çevre peyzaj öğeleri incelenmiştir.

Topoğrafik yapı durumu açısından incelendiğinde, Güzelköy; deniz manzarasına hâkim bir konumda, 200-300 m yükseklik değerleri arasında, düze yakın hafif eğimli bir alanda bulunmakla birlikte, kuzey ve batı kısmında kalan alanlara doğru eğim yüzdelerinin giderek arttığı görülmektedir. Alan içerisindeki baskın bakı yönü ise güney (%17), güneydoğu (%16), doğu (%14) ve güneybatı (%13) dır (Şekil 3). Köy silueti, yerleşim düzeni ve biçimlenişi köyün sahip olduğu eğim ve yükseklikle uyumlu olması gerekliliğinde hareketle, mevcut köy siluetlerini bozacak yapılaşmadan kaçınılmalıdır. Tok (2017) ve Ögdül ve ark. (2018) de çalışmalarında bu durumu vurgulamışlardır.

Şekil 3. Güzelköy yerleşimi topoğrafik yapı (eğim, bakı, yükseklik) durum analizleri

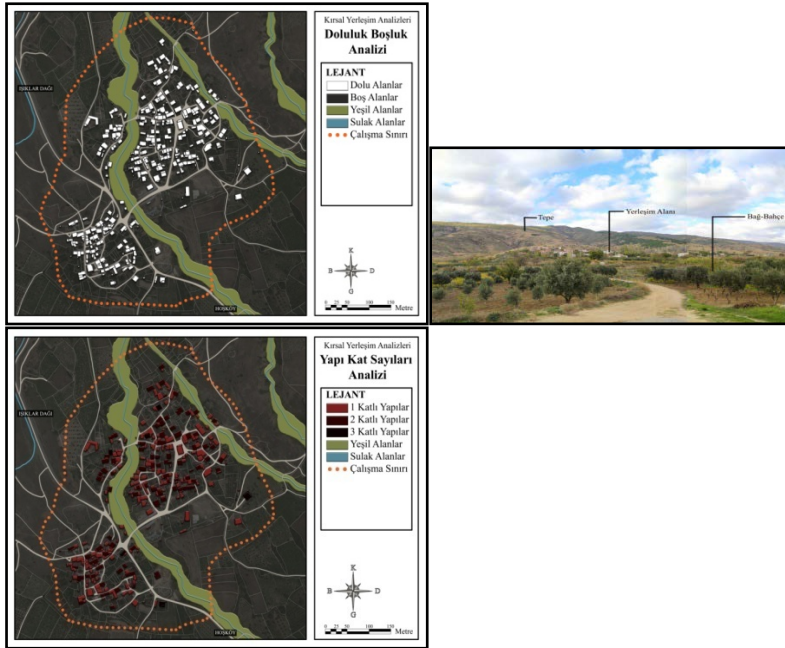
Güzelköy'e ait kırsal yerleşim analizleri, yerinde yapılan gözlemler sonucu ulaşılan verilerin harita ve uydu görüntüsü üzerine işlenmesiyle hazırlanmıştır. Bu analizler sonucunda elde edilen veri ve çıktıların sayısal değer olarak yüzdeleri hesaplanmıştır. Güzelköy'e ilişkin yapılan analizler ve analiz sonuçları sırasıyla alt başlıklar şeklinde ele alınmıştır. İlgili başlıklar Ögdül ve ark., 2015; Boyacıoğlu ve ark., 2015; Küçükoğlu, 2017; Kut Görgün ve Yörür, 2018; Ögdül, ve ark., 2018 ile Balta, 2018'in çalışmalarını destekler nitelikte ele alınmış olup, alan özelinde geliştirilerek değerlendirilmiştir.

3.1.1. Doluluk-boşluk Analizi

Doluluk ve boşluklar, yapılar ile belirli bir alan içerisinde yapı/yapılaşmanın olmadığı alanlar olup, çevrenin sosyo-mekânsal bileşenlerini oluşturarak kimliğin ve silüetin oluşmasında ana etken olarak tanımlanırlar (Özkaraca ve Arslan, 2020). Bu kapsamda; köy yerleşimi içerisindeki 380 adet yapı grubu dolu alanları oluşturmuştur (Şekil 4). Doluluk oranının yayılımında, doğal eşik değeri teşkil eden dereler ve tesviye eğrileri sınır çizmiştir.

3.1.2. Kat Sayıları Analizi

Arazide yerinde yapılan incelemeler sonucunda, çalışma alanı içerisinde bulunan 380 adet yapının %72'si tek katlı (274 adet), %26'su 2 katlı (100 adet) ve %2'si 3 katlı (6 adet) olduğu tespit edilmiştir (Şekil 4). Bu durum, yapılaşmanın daha çok tek kat ve iki kat üzerinde yoğunlaştığını göstermektedir. İki katlı yapılardan bazıları köyün topoğrafik yapısından dolayı; yolun üst kotunda tek katlı, alt kotunda (bahçe tarafından) ise iki katlı olarak görülmektedir. İlgili durum yapıların araziye uygun bir şekilde konumlandığını ve yüksek katlı yapılaşmanın olmadığını göstermektedir. Yerleşim yerinin birinci derecede deprem bölgesi olması nedeniyle de, 1/25000 ölçekli Tekirdağ İl Çevre Düzeni Plan notları çerçevesinde de bölgede yapılacak yapılara iki kat sınırı getirilmiştir (Anonim, 2015). Dolayısıyla, yeni yapılara ilişkin kat yüksekliklerinin belirlenmesinde de, hem topoğrafik yapı biçimi ve hem de jeolojik yapının etkisinin dikkate alınması önemli bir gerekliliktir.

Şekil 4. Doluluk boşluk analizi, kırsal yerleşim düzeni ve kat sayıları analizi

3.1.3. Yapı İşlev Analizi

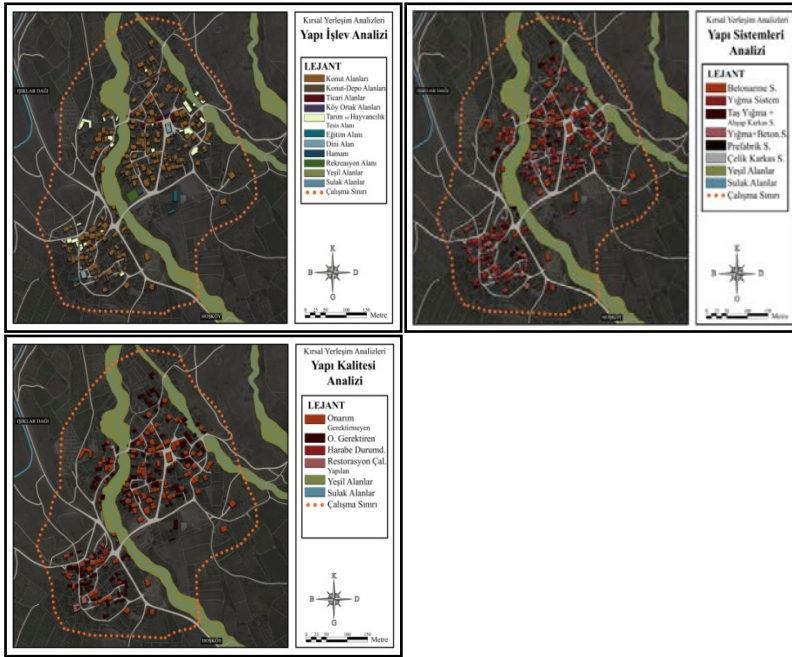
Kırsal alanlarda baskın yapı işlevi, genellikle konut ve tarım-hayvancılık faaliyetlerini destekleyici yapılar (Ahır, kümes, ağıl, depo) dır. Güzelköy'deki 380 adet yapıdan %47'si konut (180 adet), %39'u depo (150 adet), %9'u tarım ve hayvancılığa yönelik kullanımlar (33 adet) ve %5'i diğer yapı gruplarıdır (Şekil 5). Diğer yapı grupları içerisinde 5 adet ticari yapı, 3 adet köy ortak yapısı, 3 adet eğitim yapısı (1 ilkokul binası ve ek binaları), 4 adet dini yapı (2 cami ve ek binaları) ve 2 adet hamam (1 adet hamam yapı grubu) bulunmaktadır. Köyün ortak kullanımındaki yapıların büyük bir bölümü meydan çevresinde konumlanmıştır.

3.1.4. Yapı Sistemleri Analizi

Çalışma alanında bulunan 380 adet yapının %50'si betonarme sistem (190 adet), %25'i yığma sistem (95 adet), %19'u taş yığma + betonarme sistem (72 adet), %5'i taş yığma + ahşap karkas sistem (19 adet), %0.5'i prefabrik yapı (2 adet), %0.5'i çelik konstrüksiyon (1 adet) dur (Şekil 5). Eski yapılar içerisinde yığma yapılar genellikle tek katlıdır. İki katlı olanların üst katında ise özellikle ön cephesinde ahşap taşıyıcı sistem ve ahşap kaplama malzemesi kullanılmıştır. Ayrıca alan içerisindeki geleneksel yapıların tadilatı sırasında tuğla tercih edilmiştir. Geleneksel yapıların çoğunluğunda sıva bulunmamakla birlikte, tadilat yapılan bazı yapılarda dış yüzeye sıva uygulaması yapılmıştır. Bu da kırsal kimliğin değişmesine sebep olmaktadır.

3.1.5. Yapı Kalitesi Analizi

Çalışma alanı sınırları içerisinde bulunan 380 adet yapının %50'i onarım gerektirmeyen (192 adet), %47'si onarım gerektiren (178 adet), %2'si harabe (5 adet) ve %1'i restorasyon durumundadır (Şekil 5). Dolayısıyla da yapıların yarısı iyi durumda, çoğunluklu yarısı ise onarım gerektirmektedir. Bazı onarımlar yüzeysel iken bazı onarımlar ise taşıyıcı sistemin güçlendirilmesi ve tadilatıyla ilgilidir.

Şekil 5. Yapı işlev, yapı sistemleri ve yapı kalitesi analizleri

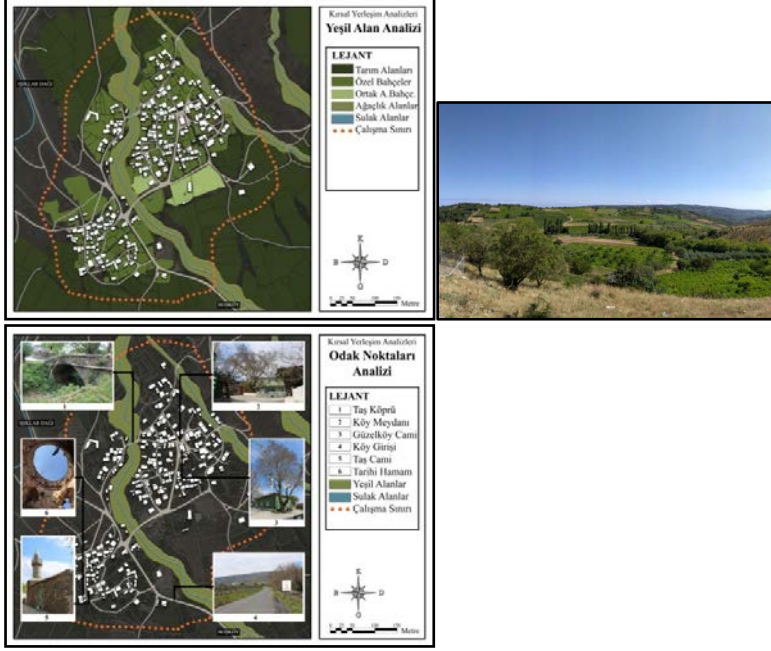
3.1.6. Yeşil Alan Analizi

Yeşil alanlar; köy etrafındaki tarım alanları, özel bahçeler, ortak alanların bahçeleri ve dere etrafındaki yeşil (ağaçlık) alanlar olmak üzere 4 grupta ele alınmıştır (Şekil 6). Güzelköy peyzaj öğelerinden en önemlisi köyün ortasından geçen dere ve bu derenin etrafındaki yeşil alandır. Bu dere kuru olmasına rağmen etrafındaki ağaçlık alan, köyün peyzaj dokusu açısından oldukça önemlidir. Bu alandaki baskın ağaç türü çınar, akçaağaç ve dişbudaktır. Şahıslara ait özel bahçeler incelendiğinde ise; boyutu küçük parsellerde yapılaşma baskın ve yeşil alanlar azken, geniş parsellerde yeşil alan baskındır. Bahçe içerisinde zambak, zeytin, mor salkım, kiraz ve erik gibi ağaç, ağaççık ve çalı formunda bitki türleri yer almaktadır. Köyün meydanında bulunan çınar ağaçları, Güzelköy yeşil dokusunun ve tarihinin önemli bir parçası olup anıt ağaç niteliğindedir. Tarım arazileri zeytinlik, bağlık ve kiraz bahçelerinden oluşmaktadır. Köyün kırsal yerleşim yapısının bir parçası olan bu bahçeler, köy ile bir bütünlük oluşturarak, görsel peyzajı güçlendirmiştir.

3.1.7. Odak Noktaları Analizi

Lynch'a göre odak noktaları, genellikle toplanmayı sağlayan farklı yolların birleştiği düğüm noktalarıdır. Bir yerleşim içerisindeki buluşma noktası olarak kabul edilebilecek yerlerdir. Bir benzer imge olan nirengi noktası da kolay tanımlanan işaret öğeleridir (Çelikyay, 2017). Odak noktaları özellikle de köye ilişkin imaj oluşumunda etken olup, görsel özgünlüğe de katkıda bulurlar. Bu yaklaşım kapsamında Güzelköy'e ilişkin olarak 6 farklı

odak noktası belirlenmiştir. Bunlar; Taş köprü, köy meydanı (Atatürk Meydanı), Güzelköy Cami, köy girişi, Taş Cami ve tarihi hamamdır (Şekil 6). Ayrıca köyün ortasından geçen dere de köy için stratejik bir noktadadır.

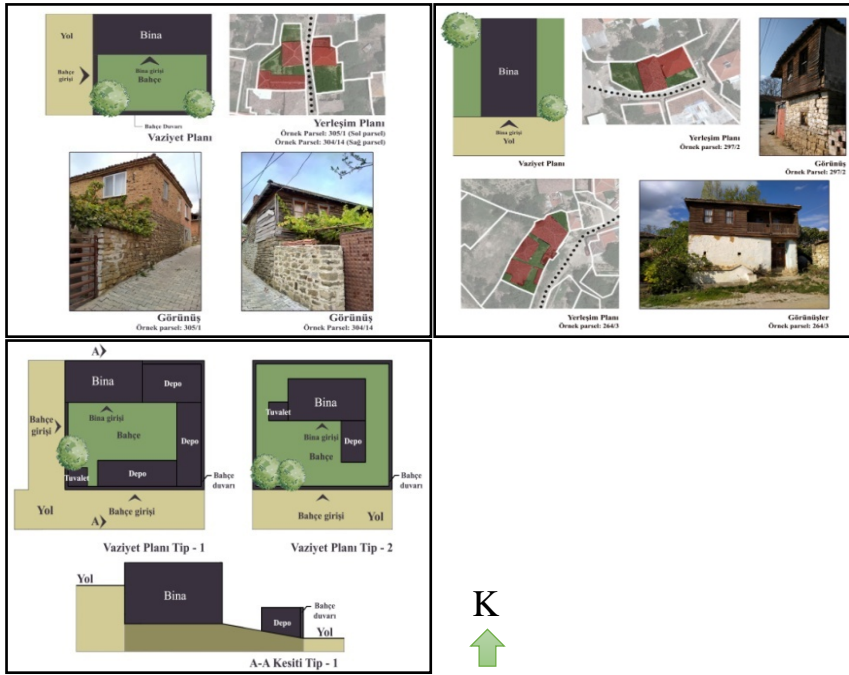
Şekil 6. Yeşil alan analizi, odak noktaları analizi ve Güzelköy tarım alanları

3.1.8. Yapı- parsel -yol İlişkisi Analizi

Çalışma alanı sınırı içindeki yapı grupları incelendiğinde 3 farklı yapı-parcel-yol ilişkisi bulunmaktadır. İlk olarak evlerin yan cephelerinin yola baktığı ve genellikle yolun eğimli olduğu durumlar şekilsel olarak ve örnek parsellerle ifade edilmiştir (Şekil 7). Burada ana kütle (konut binası) üst kotta bulunmaktadır. Bahçe duvarları ve diğer yapılar avluyu oluşturacak şekilde yerleşmiştir. Diğer yapı-parcel yol ilişkisi ise yolun ana kütleyle değil de avluya ve yardımcı yapılara cephe aldığı yönlenme biçimidir. Burada ana kütle (genellikle 2 katlı) yoldan daha içeridedir. Binalara giriş yine bahçeli binalarda olduğu gibi ilk olarak bahçeden sağlanmaktadır (Şekil 7). Şekil 7’de görüldüğü üzere bazı evler geleneksel mimari dokudan farklı olsa dahi bahçe duvarlarının taş yığma olması dokunun korunmasına katkı sağlamaktadır. Güzelköy’de bahçeler çoğunlukla evin ön kısmında bulunmaktadır. Bununla beraber bahçelerin evin yan tarafında ya da arka tarafında bulunduğu parseller de bulunmaktadır. Bu evlerin ön cepheleri yola cephe almakta olup, bu evlere giriş yol tarafından sağlanmaktadır.

Parsel-yol ilişkisi ele alındıktan sonra parsel içindeki yapılara ilişkin yerleşim analiz edilmiştir. Parsel içinde yapıların yerleşimi iki farklı şekildedir. Konut binası olarak kullanılan ana kütle genellikle iki katlı yanındaki depo, kömürlük, tuvalet, garaj, kümes gibi

yapılar tek katlıdır. Bunların parsel içindeki biçimlenişi yapıların parsel içindeki durumunu belirlemektedir. İlk olarak bahçeli ve avlulu evlerde ana kütle yolun durumuna göre yola cepheli (bitişik nizam yapılar) ya da yoldan geridedir (ayrık nizam yapılar). Her iki durumda da yardımcı yapılar avlu etrafında sıralanmış iç bahçe oluşturacak şekilde tasarlanmıştır. Bu yardımcı yapılar konut binasına bitişik olduğu gibi binadan ayrı olarak da konumlanmaktadır. Bu gibi parsellerde yol tarafından yardımcı yapılar algılanmamakta, bahçe duvarıyla bir bütünlük sağlayacak şekilde oluşturulmuştur. Diğer yapı-parcel ilişkisinde ise bahçe duvarı ana kütlede ve yardımcı birimlerden ayrı şekilde düzenlenmiştir. Yardımcı binalar ana kütleyle bitişik yapılmıştır. Bahçe duvarıyla bir bütünlük sağlamamaktadır. Ayrıca bu tiplerde konumlanmada bahçe duvarının olmadığı örnekler görülmektedir. Genel olarak tüm parsellerde ana kütle, güney ve manzara yönüne bakacak şekilde yerleşmiştir (Şekil 7).

Şekil 7. Yapı-parcel-yol ilişkileri ve yapı-parcel ilişkisi

3.2. Köy Tasarım Rehberi Oluşturmaya İlişkin Bulgular

3.2.1. Köy Yerleşim Alanlarına İlişkin Bulgular

Köy Silueti; köye ait en önemli verilerden biri köyün mimari ve peyzaj yapısının oluşturduğu yerleşim silüetidir. Güzelköy yerleşimine ait yapılar araziye uygun bir şekilde konumlanmaktadır. Yerleşim içerisindeki yapılar, güney ve denize doğru yönelmektedir (Şekil 8). Güzelköy'e ait en önemli yerlerden biri köy meydanıdır. Meydanda; Güzelköy Cami, köy kahvesi, muhtarlık binası, bakkal, çeşme ve anıt ağaç niteliğindeki çınar ağacı

bulunmaktadır. Okul binası, muhtarlık ve misafirhane binası, düğün salonu, camiler, hamam köyün ortak yapıları arasında yer almaktadır. Ortak yapılarla ilişkin planlar Şekil 8’de verilmiştir.

Şekil 8. Muhtarlık- misafirhane, düğün salonu görselleri ve yapı manzara yönelimi

Yollar ve patikalar, alana dair önemli bir fiziksel öğeyi oluşturmaktadır. Yolların genişliği, kullanılan malzeme yolların durumu hakkında bilgi vermektedir. Alana dair yol genişlik ölçüleri incelendiğinde, en genel anlamda yollar üç kategoride kademelendirilmiştir. Köye girişin sağlandığı ve ana yolları oluşturan 5-10 m aralığındaki geniş yollar 1. kademe, 3 ve 5 metre aralığındaki yollar ise 2. kademe olarak kabul edilmiştir. Bu yollar alan içerisinde çoğunlukta olup araçların kullanımına uygun olan yollardır. 3 metre altındaki yollar ise 3. kademe yol olarak sınıflandırılmıştır. Bu yollar evler arasında sadece yayaların kullanımında olan patikalardır (Şekil 9). Yolun işlevine göre kullanılan malzeme de farklı olmuştur. 1. kademe yollar asfalt malzeme ile kaplanmıştır. Işıklar Dağı’na çıkan yolda ise mıcır malzeme bulunmaktadır. Köy genelinde yaygın olan yol malzemesi ise kilit parke taşıdır. Patika yollar ise bir müdahale görmemiş en eski ve doğal haliyle var olan toprak ya da doğal taştan oluşmuştur (Şekil 9).

3.2.2. Parsel Durum Analizi Bulguları

Kırsal alanlarda parsellerin biçimlenişi, yerleşim dokusunu etkileyen faktörlerden biridir. Yapılaşmayı yönlendirici fikirlerin oluşabilmesi için, fiziki mekânın algılanması gerekmektedir. Bu da parsellerin dağılımı, büyüklükleri ve yapı ile olan oranları incelenerek bulunabilir (Öğdül ve ark., 2015). Bu bağlamda Güzelköy için parsel büyüklükleri, taban

alanları, kat alanı kat sayıları ve yapı nizam durumları değerlendirilmiştir. Güzelköy kırsal alanların kendine has dokusu ve biçimlenişi ile amorf bir düzende oluşmuştur. Bu durum sayısal verilerle tespit edilerek çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

3.2.3. Parsel Büyüklükleri Analizi

Parsel büyüklüğüne ilişkin, yapılaşma sınırı içinde kalan ve bu sınırın hemen dışında olup da bünyesinde yapı bulunan parseller de dâhil toplam 248 parsel incelenmiştir. Bu parsellerin toplam alanı 117.424,00 m²'dir. Güzelköy'e dair ortalama parsel büyüklüğü ise (117.424,00/248) 473,48 m² olarak hesaplanmıştır. 178 parsel (%72) ortalama parsel boyutundan küçük (473,48 m²'den küçük) ve 70 parsel (%28) ise ortalama parselden (473,48 m²'den büyük) büyüktür (Şekil 9). Buradaki farklı parsel büyüklükleri coğrafi yapı ve amorf biçimlenişten kaynaklanmaktadır. Daha küçük parseller genel olarak yapılaşmanın yoğun olduğu bölgelerde bulunmaktadır.

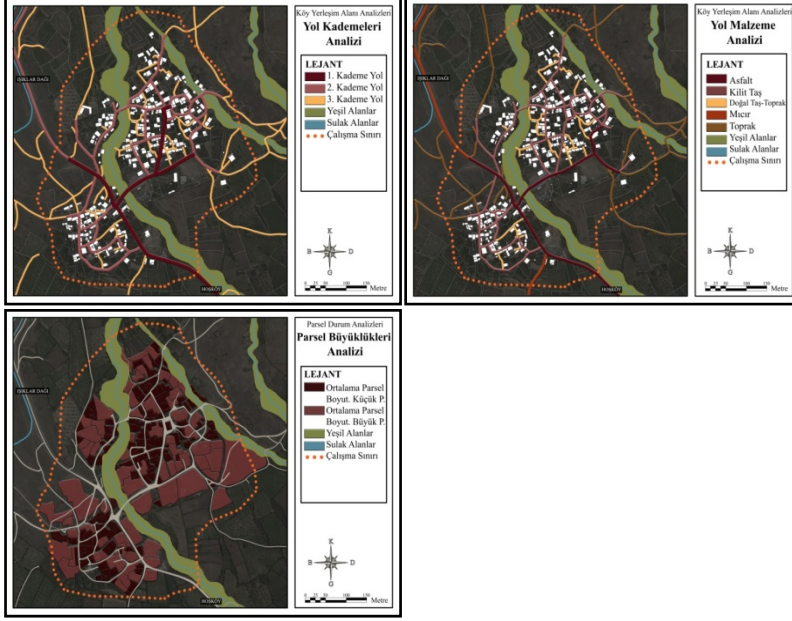
3.2.4. Mevcut Taks ve KaksDurum Analizi

1/25000 ölçekli Tekirdağ İl Çevre Düzeni Planı'nda yer alan kırsal yerleşim alanlarına ilişkin plan hükmüne göre, Tekirdağ il sınırı içindeki plansız alanlarında 0.75 Taks ve Kaksdeğerigeçerlidir. Bu kat sayılar, yeni yapılacak olan yapılarda geçerlidir. Çalışma alanındaki 178 parselden, içinde yapı bulunan 158 parsel değerlendirilmiş ve sonucunda; 39 parsel (%25) 0.01-0.20, 37 parsel (%23) 0.21-0.40, 31 parsel (%20) 0.41-0.60, 28 parsel (%18) 0.61-0.80 ve 23 parsel (%14) 0.81-1 Taks değerleri aralığında olduğu hesaplanmıştır (Şekil 10). Buna göre yarıya yakın Taks değeri 0.40'tan küçüktür. Ayrıca Güzelköy için ortalama Taks değeri 0.46'dır. Kaks değeri incelendiğinde ise; 67 parsel (%43) 0.01-50, 62 parsel (%39) 0.51-1.19 parsel (%12) 1.01-1.50, 5 parsel (%3) 1.51-2.00 ve 5 parsel (%3) 2.01-3.00 Kaks değeri aralığındadır (Şekil 10). Ortalama Kaks değeri ise 0.70 olarak bulunmuştur. Bu durumda Güzelköy'e dair rakamların resmi değerlere uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

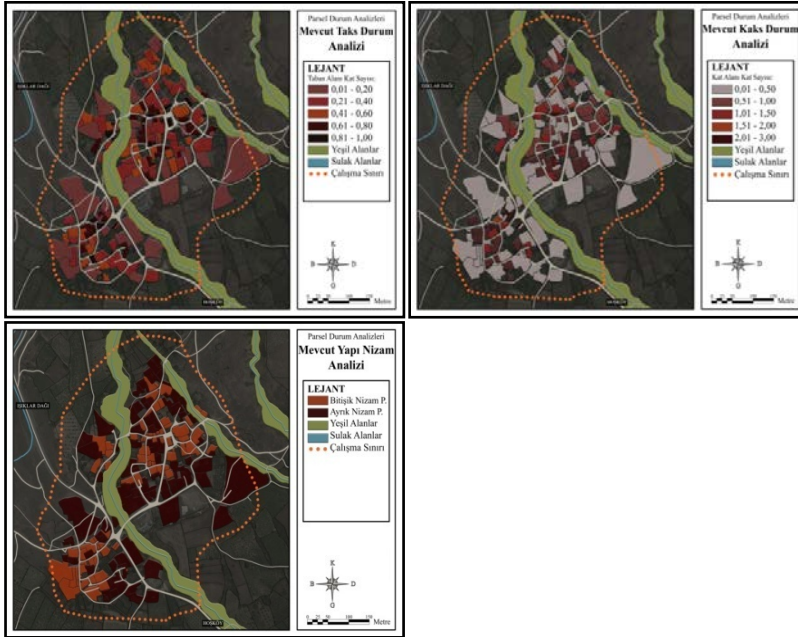
3.2.5. Mevcut Yapı Nizam Analizi

Güzelköy'de bulunan yapıların parsel ile ilişkisi yapı nizam türleri (ayrık nizam, bitişik nizam) üzerinden incelenmiştir. Ana kütlelerin (konut binası) yoldan içeride olduğu parseller ayrık nizam olarak işaretlenmiş, ana kütlelerin yola bitişik olduğu parseller bitişik nizam olarak işaretlenmiştir. Normalde, bitişik nizamda binalar birbirine sıralı şekilde aralıksız devam etmektedir. Güzelköy'de bu durum tam olarak böyle değildir. Ana kütleler arasında boşluklar yer almaktadır. Fakat bu boşluklar bahçe duvarıyla ya da depo benzeri yapılarla

devam ettiğinden süreklilik sağlanmaktadır. Toplam 158 parselden 81' i (%51) ayrık nizam, 77'si (%49) bitişik nizam olarak değerlendirilmiştir (Şekil 10).

Şekil 9. Yol kademeleri, yol malzemeleri analizleri ve parsel büyüklükleri analizi

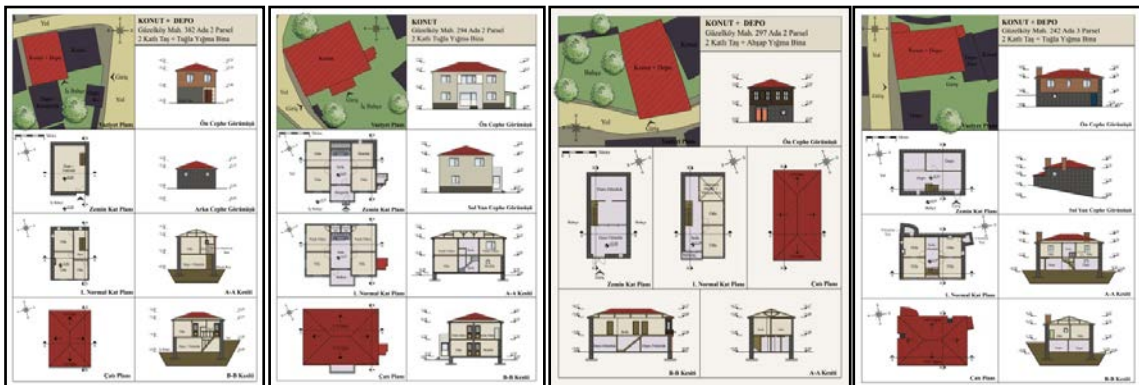
Şekil 10. Mevcut Taks ve Kaks durum analizleri ile mevcut yapı nizam analizi

3.3. Kırsal Mimari Yapı Analizi Bulguları

Kırsal mimariyi oluşturan yapılar; işlevleri, yapı türleri, yapı tipolojileri, yapım teknikleri ve malzemeleri ile cepheye ait özellikleri doğrultusunda incelenmektedir. Köy tasarım rehberi verilerine ilişkin yerleşim yerindeki kırsal dokuya ait yapı özellikleri elde edilen bulgular üzerinden incelenmiştir.

3.3.1. Yapı Türleri ve Yapı Tipolojileri

Güzelköy’de yapı türlerini; işlevsel anlamda, yaşam alanları ve ekonomik faaliyetlere yardımcı mekânlar oluşturmaktadır. Buna bağlı olarak oluşturulan yapı türleri, belli bir yapı tipolojisi ve düzende yer almaktadır. Her ne kadar dışarıdan rastgele bir dizilimde görünse de aynı ihtiyaca yönelik ve benzer tipolojide oluşturuldukları tespit edilmiştir. Yerleşim içindeki yapı türleri; konut, depo, kömürlük, odunluk, dam, ağıl, tuvalet, garaj vb. yapılarıdır. Arazide yerinde yapılan incelemelerle geleneksel yapı tipolojisi tespit edilmiştir. Bu bağlamda 4 adet yapı ve yapı grubunun planları çıkarılmıştır (Şekil 11). Vaziyet planı, kesit, görünüş gibi mimari anlatım teknikleriyle yapıya ait veriler şekilsel olarak ifade edilmiştir. Bu bulgularla geleneksel mimariye ait ortak ve farklı noktaların tespit edilmesi amaçlanmıştır. Alan içerisinde yer alan iki katlı yapıların, zemin katları konut veya depo vb. işlevlerde kullanılmaktadır. Her ikisinde de üst kata ulaşım bina içerisindeki merdivenle sağlanmaktadır. Merdivenin olduğu kısım sofaya açılmaktadır. Bu kullanım şekli geleneksel mimaride karşımıza çıkmakla birlikte, daha yakın dönemde yapılan evlerin de yine bu mekânsal kurguda olduğu görülmektedir. Bununla beraber özellikle zemin katların aynı yapı tipolojisine sahip olmasına rağmen yıllar içinde kullanım alanlarında farklılıklar olduğu görülmüştür. Zemin katların günümüzde depo, kiler, odunluk gibi kullanımların, daha önceki yıllarda o zamanın ekonomik koşullarına göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Yerel halkla yapılan görüşmelerde, şarap üretiminin ve Rum kültürünün yaygın olduğu zamanlarda bu alanların şarap mahzeni olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Bununla beraber daha yakın dönemlerde bu alanların tütün kurutmak amacıyla kullanıldığı bilinmektedir. Arazinin eğimli yapısı zemin katların bu anlamda daha uygun şekilde kullanılmasını sağlamıştır. Diğer bir kullanım şekli ise büyük baş hayvanların bulunduğu ve yemlerinin depo edildiği alanlardır. Şu an günümüzde bu şekilde bir kullanıma rastlanmamıştır.

Şekil 11. Güzelköy yapı gruplarına ait çizimler

3.3.2. Yapım Teknikleri ve Malzeme

Güzelköy yerleşimi içerisinde geleneksel yapım tekniği olarak yığma sistem ve taş yığma+ahşap sistem kullanılmıştır. Günümüzde yapılan yapılarda çoğunlukla betonarme sistem kullanılmaktadır. Bu bağlamda yapım teknikleri kısmında daha çok geleneksel yapım tekniği olan yığma yapılar incelenmiştir. Taş ve tuğla yığma bina malzemeleri ve yapım tekniği şekilsel olarak üç boyutlu perspektif görüntü ile gösterilmiştir (Şekil 12). Güzelköy'deki geleneksel mimariye sahip evlerin cepheleri; zemin katın doğal taş duvarın sıvasız şekliyle oluştuğu, üst katın ön cephesi ise yine sıvasız tuğladan ya da ahşap kaplama olan yapılardan oluşmaktadır. Güzelköy'e ait farklı malzemelerin kullanıldığı cephe, pencere ve kapı örnekleri Şekil 12'de verilmiştir.

Şekil 12. Taş+tuğla yığma yapım tekniği ile Güzelköy'e ait cephe, pencere ve kapı görselleri kolajı

Güzelköy yerleşimine ilişkin olarak, arazi çalışmaları, yerel halk ile yapılan sözlü görüşmeler ve yukarıda başlıklar çerçevesinde değerlendirilen verilen analizi sonucunda, kırsal yerleşim envanterine ilişkin değerlendirme matrisi oluşturulmuştur (Çizelge 1).

Çizelge 1. Kırsal yerleşim değerlendirme matrisi (Roberts, 2003; Çorapçıoğlu, 2008'den değiştirilerek)

KIRSAL YERLEŞİM ENVANTERİ			
Adı: EskiAdı: İli: İlçesi: Köyü:	Güzelköy Melen Tekirdağ Şarköy Güzelköy	Yerleşme türü: Nüfus değişimi : Hane sayısı: Yükseklik:	Mahalle 207 (2020) 293(2000) 493 (1980) 725 (1960) 60 250 m
Özgünlük durumu:	Geleneksel mimari ve doku	Konum:	Etek köyü
Doku türü:	Toplu yerleşim	İle uzaklık: İlçeye uzaklık	51 km 25 km
Özgün yapı sistemi:	Taş yığma sistem	Arazi Yapısı	Eğimli Arazi
Özgün katsayısı	İki	Ormanla ilişki:	Orman auzak
Özgün çatı biçimi:	KırmaÇatı	Demografik süreklilik:	Göçveren
Plan tipolojisi:	Bahçelievler	Arazi kullanım biçimi:	Topluköy tipi, düzensizparsel
Seçkin yapılar:	Taşcami, hamam, taşköprü	Arazi kullanım alanı:	25.988 dekar köyalanı, 6.900 dekar orman alanı, 9779 dekar mera alanı 8.000 dekar tarım alanı, 1.309 dekar yerleşim alanı

Çizelge 1 (devamı). Kırsal yerleşim değerlendirme matrisi (Roberts, 2003; Çorapçıoğlu, 2008’den değiştirilerek)

KIRSAL YERLEŞİM ENVANTERİ			
Kamusal yapılar:	Cami, muhtarlık ve misafirhane binası	Mülkiyet durumu:	Özel mülkiyet
Alt yapı:	Su,kanalizasyon telefon	Özelliklidoğa:	Hatay deresi, üzüm bağları ve tepeler.
Ekonomik yapı	Tarım (genel olarak zeytin, üzüm ve buğday tarım ürünleri) ve hayvancılık (küçük baş ve büyük baş hayvancılık)		
Tarihsel izler:	Osmanlı köyü geleneksel dokusu ile birlikte Rum kültürü izleri		
Yerel konumu ve genel özellikleri:	Şehir merkezine yakın fakat kıyı şeridini oluşturan yol güzergahının dışındadır. Köy dağın eteklerinde deniz manzarasına hakim bir noktada bulunmaktadır. Gelensel mimari dokusu, peyzaj zenginliği ve üzüm bağları ile özgün bir yapısı bulunmaktadır. Köyde eskiden Rumlar ve Türkler birarada yaşamaktadır. Daha sonra mübadele ileRumlar köyü terketmiş yerine Balkanlardan göçen halk (Arnavutluk, Bulgaristan) yerleşmiştir. Güzelköy, her iki kültürün izlerinin bulunduğu, ortak mimaride buluşan bir yerleşimdir.		
Mimari özgünlük durumu:	Doğal taş malzeme, tuğla ve ahşapın birarada kullanıldığı yapılarda plan tipolojisi olarak sofa sistemli düzen kullanılmıştır. Zemin katlar depo, ahır, mahzen gibi içinde bulunduğu döneme göre farklı işlevlerde kullanılmıştır.		

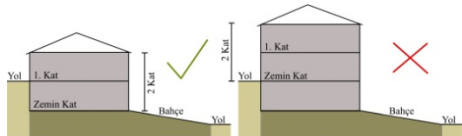
4. Sonuçlar

Çalışmada, Şarköy-Güzelköy örneğinde “Kırsal yerleşime ilişkin yerel kimliği oluşturan değerlerin ortaya çıkarılarak, bu değerlerin korunmasına ve geliştirilmesine yönelik bir köy tasarım rehberi” oluşturmak amaçlanmıştır. Bu amaçla Güzelköy doğal ve kültürel verilerini temel alan yerel karakteristikleri gözeten köy tasarım rehber öngörüsü geliştirilmiştir. İlgili rehber ile; Ögdül ve ark. (2018)’nin de belirttiği gibi; köyde doğal çevre ile bütünlüğün nasıl korunacağı, ortak yaşam mekânlarının, parsellerin ve yapıların nasıl düzenleneceği konusunda kararlar geliştirilmiştir. İlgili kararlar, Güzelköy’ün yerel karakteristiğinin devamlılığının sağlanmasında ve yere özgün kararların geliştirilmesinde önemli katkılar sağlayacaktır. Güzelköy’e ilişkin köy tasarım rehberine yönelik öneriler kırsal yerleşim, köy karakter öğeleri, parsel durum ve kırsal mimari yapı başlıkları altında oluşturulmuştur (Çizelge 2, Çizelge 3, Çizelge 4, Çizelge 5 ve Şekil 13’te verilmiştir).

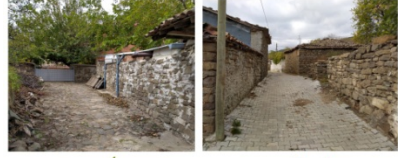

Şekil 13. Muhtarlık binası ile düğün salonu çevresindeki alana ilişkin tasarım önerisi

Çizelge 2. Kırsal yerleşim önerileri

Doluluk Boşluk Analizi Önerileri	✓ Parsel – yapı dengesine dair yerleşim izi doluluk boşluk analizi üzerinden verilmiştir. Bu izin yeni yerleşimlerde de devam etmesi önerilmektedir.
Alana Dair Kat Sayıları Önerileri	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Doku bütünlüğü için yeni yapıların en fazla iki kat olacak şekilde olması önerilmektedir. ✓ Arazinin eğimli yapısından dolayı izin verilen kat sayısının alt kottan iki kat olacak şekilde belirlenmesi önerilmektedir. Üst kottan hiza alınıp iki kat yapılması yapıların birbirinin görüş alanını kapatmasına sebep olmaktadır. Bu tarz düzenlemelerin önüne geçilmelidir.
Yapı İşlev Analizi Önerileri	✓ Yapının işlevine uygun kat sayısı ve malzeme seçimi yapılması ve ana kütleli konut yapısı olması önerilmektedir. Diğer yardımcı işlevlere sahip depo, kömürlük, ahır gibi birimler bahçe içerisinde yer aldığı durumlarda yapı ile ya da birbiri ile bahçe duvarı ile bağlanmalı, yapısal bütünlük korunmalıdır. Ticari alanların köy içerisinde dağılım göstermesi önerilmektedir.
Yapı Sistemleri Analizine Dair Öneriler	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Yapım sistemlerine dair geleneksel yöntemlerin yapım tekniklerine uygun şekilde inşa edilmesi gerekmektedir. Geleneksel yapıların modernize edilmiş hali öneri olarak sunulabilir. ✓ Betonarme sistemlerin tercih edilmesi durumunda dış cephe özelliklerine dokuya uygun hale gelecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.
Yapı Kalitesi Analizine Dair Öneriler	✓ Yapıların tadilatı sırasında en fazla karşılaşılan sorunlar malzemenin temini ve yapımına yönelik usta bulmanın zorlaşmasıdır. Malzeme teminine dair ilgili kurumların maddi destek ve yönlendirme sağlaması, usta eksikliğine dair nitelikli eleman yetiştirmek amacıyla kursların açılması önerilmektedir.
Yeşil Alanlara Dair Öneriler	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Özel bahçelerde köyün karakteristik bitkileri tercih edilmelidir. Mimari doku gibi özel bahçelere ait peyzaj dokusu oluşturulabilir. Örneğin; Güzelköy evlerinin mor salkım ve zeytin ağaçları ile bütünlüştürülmesi ✓ Yerleşim alanı içerisinde bulunan derenin korunarak, rekreasyon amaçlı olarak da düzenlenmesi önerilmektedir. ✓ Bağlık ve zeytinlikten oluşan tarım arazilerinin köy yolu üzerinde yer alması, kırsal peyzajı güçlendirmekte olup, bu alanların korunması ve geliştirilmesi önerilmektedir.
Odak Noktalarına Dair Öneriler	✓ Odak noktaları güçlendirici düzenlemeler yapılabilir. Köy meydanının birleştirici gücünü artırmak adına yeni işlevler eklenebilir. (Muhtarlık binasına öneri olarak atölye ve kurs bölümü eklenmiştir)

Çizelge 3. Köy karakter öğeleri önerileri

Köy Silüetine Dair Öneriler	✓ Köy silüeti mevcut haliyle korunmalı, yeni yapılaşmada silüeti olumsuz etkiyici düzenlemelerden kaçınılmalıdır.
Köy Meydanına Dair Öneriler	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Köy meydanı daha işlevsel hale getirilebilir, muhtarlık binasına dair yapılacak yeni işlevler bu alanın gelişmesini sağlayacaktır. ✓ Alana uygun donatı elemanlarının eklenmesi ve peyzaj düzenlemelerinin yapılması önerilmektedir.
Ortak Mekânlara Dair Öneriler	✓ Ortak mekânlara dair muhtarlık binası, düğün salonu ve çevresine dair öneriler Şekil 13. üzerinden verilmiştir.
Yollar ve Patikalara Yönelik Öneriler	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Yol malzemelerine ilişkin kilit parke taşı uygulaması yerine köydeki doğal dokuyu korumak adına Arnavut kaldırım ya da dere taşından yapılan yollar önerilmektedir. <ul style="list-style-type: none"> ✓ Yol kademelerinden üçüncü kademe patika yollar kırsalın en çok korunduğu kısımlardır. Bu güzergâhların korunması ve birbirleri arasında bağlantı sağlaması önerilmektedir

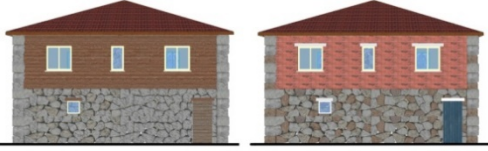

Çizelge 4. Parsel durum önerileri

Parsel Büyüklüklerine Dair Öneriler	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Belirlenen ortalama değer üzerinden (473,48 m²) kullanıma yeni açılacak parsellerde bu rakamsal değer korunması önerilmektedir. ✓ Köy içerisinde akraba ilişkilerinin gelişmiş olmasından dolayı bazı yapı grupları birkaç parsel üzerinde bulunmaktadır. Buna dair ortalama parsel büyüklüğü ve mevcut durum değerlendirilerek tevhit ve ifraz işlemlerinin yapılması önerilmektedir.
Taban Alanı Kat Sayısına (TAKS) Dair Öneriler	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Çalışma alanına dair belirlenen üst limit taban alanı kat sayısı yeni yapılaşmalarda aşılmadan yapılmalıdır. Fazla yapılaşma kırsalın azlığına uyum sağlamazken taban alanının çok küçük olması Güzelköy'e dair doluluk boşluk oranı ve dokunun dengesinin bozulmasına neden olmaktadır. Bu sebeple alt ve üst limit taban alanı oluşturulmalıdır. Öneri Taks değeri aralığı 0,20-0,60'dır.
Kat Alanı Kat Sayısına (KAKS) Dair Öneriler	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kat alanı kat sayısına dair köy genelinde belirlenen Kaks değeri 0,70'dir. Resmi olarak 0,75'e izin verilen emsal değerinin 0,70 e düşürülmesi önerilmektedir.
Yapı Nizam Türüne Dair Öneriler	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ayrık ve bitişik nizam olarak ele alınan yapı nizam türleri ada ve sokak bazında ele alınmalı komşu yapılar birbiri ile uyum içerisinde olmalıdır. (Yapılan analiz çalışmasında yapı nizamlarının yoğun olduğu bölgeler okunmaktadır)

Çizelge 5. Kırsal mimari yapı önerileri

Yapı Türlerine Yönelik Öneriler	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Yerleşim içerisindeki yapı türlerinin işlevsel olarak planlamayla uyumlu bir şekilde yapılması önerilmektedir. ✓ Yerleşme içerisindeki yapıların çoğunda tuvaletler konut yapısının dışında, bahçede yer almaktadır. Öneri olarak tuvaletlerin konut alanı içerisinde yer alması önerilmektedir. Plan içerisinde yapının durumuna göre merdiven altında, mevcut kullanılan yıkanma yeri içerisinde ve odaların bir kısmından ayrılarak planlanabilir.
Yapı Plan Tipolojilerine Yönelik Öneriler	<ul style="list-style-type: none"> ✓ İncelenen yapılarda konut yapılarının sofalı plan tipinde olduğu görülmüştür. Buna yönelik olarak yeni yapılarda da bu plan tipine uyulması önerilmektedir. Geleneksel yaşantıyı temsil eden bu plan tipinin yerel pansiyoncuğa yönelik de uygun olduğu düşünülmektedir. ✓ Diğer yapılara yönelik olarak plan düzeninde basit plan tipinin uygulandığı görülmüştür. Dış cephede mimari dokuya zarar vermeden, işleve uygun olarak iç düzenleme yapılabilir.
Yapım Tekniklerine Yönelik Öneriler	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Yapım teknikleri içerisinde geleneksel yapım teknikleri uygulandığı takdirde kuralına uygun olarak yapılmalıdır. Mevcut geleneksel yapılarda kerpiç harçların zamanla aşındığı görülmektedir. Tadilat ve yeni yapılarda kerpiç yerine çimento veya horasan harcının kullanılması önerilmektedir. Yapı tekniklerinden modern sistemlerin tercih edilmesi durumunda da dış cephenin geleneksel dokuya uyumlu hale getirilmesi sağlanmalıdır. ✓ Genel olarak alana dair inşaat mühendisi ve jeoloji mühendislerinin çalışma yaparak yapım tekniklerine yönelik ayrı bir kılavuz oluşturmaları önerilmektedir.
Yapı Malzemelerine Yönelik Öneriler	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Yapı malzemesi olarak dere taşı, tuğla, ahşap geleneksel malzemelerdendir. Siva ve harç olarak kerpiç malzeme kullanılmıştır. Öneri olarak taş, tuğla, ahşap gibi malzemelerin kullanılmasının yanı sıra harç olarak horasan harcı ve çimento esaslı malzemeler önerilmektedir. Evlerin dışına siva önerilmezken iç mekânlarda yapılacak sıvalarda kerpiç malzeme önerilmektedir.

Çizelge 5 (devamı). Kırsal mimari yapı önerileri

<p>Cephe ve Mimari Dokuya Yönelik Öneriler</p>	<p>✓ Mimari dokuya dair en önemli birim yapıların cepheleridir. Cepheye yönelik olarak zemin katların taş olması, üst katlarda tuğla, ahşap malzemenin kullanılması önerilmektedir. Öneri olarak da sunulan geleneksel mimariye ait cephe görseli aşağıda verilmiştir. Bu cepheler üzerine balkonlar açık çıkma ya da gömme şeklinde tercihli olarak yer alabilir.</p>
	<p>✓ Pencere, kapı ve balkonların durumu da cepheye dair önemli öğelerdendir. Pencerelerin ahşap malzemenin kullanılması, giyotin tek ve çift kanatlı gibi ihtiyaca göre farklı tiplerde kullanılması önerilmektedir. Kapılar için ahşap malzemenin tercih edilmesi önerilmektedir. Bahçe kapısına dair ahşap olmasının yanı sıra üst kısmının çatı, saçak vb. şeklinde düzenlenmesi önerilmektedir.</p>

Çalışma yöntem sürecinde gerçekleştirilen tüm analizler çerçevesinde elde edilen sonuçlar aşağıda maddeler şeklinde ele alınmıştır.

- Güzelköy'e ilişkin; topoğrafik yapı, kırsal yerleşim, köy karakter öğeleri, parsel durum ve kırsal mimari yapı özelinde veri tabanı oluşumu sağlanmıştır. Bu durum, üst ölçek plan ve stratejileri destekler niteliktedir (Anonim, 2010; Anonim, 2017, Anonim, 2018, Anonim, 2019a). Geliştirilen veriler, alana ilişkin imar durum plan ve raporlarının üretilmesi ile yapılaşma koşullarının belirlenmesi aşamalarına dayanak oluşturacaktır.
- Çalışma, konu ve alan özelinde yapılmış literatür çalışmaları ve arazi gezileri ile desteklenmiştir. Bu durum, hem konuyla ilgili literatüre katkı sağlamak hem de ilgili paydaşlara farkındalık oluşturmak açısından katkılar sağlayacaktır.
- Güzelköy'e ilişkin kırsal öğelerin korunduğu yerleşim ölçeğinden yapı ölçeğine kadar olan düzeyde bir rehber önerisi geliştirilmiştir. Bu durum, Güzelköy'ün yerel karakterine ilişkin mevcut durumun belirlenmesini destekleyerek, yöresel kimliğin tanınması ve geliştirilmesi yönünde katkılar sağlayarak benzer çalışmalara yol gösterici olacaktır. Yerel özgünlüğe dayalı köy tasarım öngörüsü birçok çalışmayı da destekler niteliktedir (Bishop, 2009; Ögdül ve ark., 2015; Boyacıoğlu ve ark., 2015; Küçükoğlu, 2017; Kut Görgün ve Yörür, 2018; Ögdül ve ark., 2018; Balta, 2018).

Sonuç olarak, 2013 yılında İmar Kanunu'na eklenen 8/ğ maddesi ile ilk defa mevzuatta yer alan köy tasarım rehberleri, ilgili yerleşimlerin yerel karakterlerinin tanınması, korunması, geliştirilmesi ve değerlendirilmesi açısından önemlidir. Çünkü kırsal alanlar yerel, doğal ve kültürel özellikleri ile özgün değer taşırlar. Bu anlamda, özellikle önemli potansiyele sahip kırsal yerleşim alanlarında köy tasarım rehberleri geliştirilerek, bu yönde yapılaşmalar geliştirilmelidir. Bu anlamda köy tasarım rehberleri ile üst ölçekte belirlenen kararların alt ölçekte mekânsal gelişim süreci çerçevesinde yerel karakteristiklere dayalı olarak tasarım kararları ile uyumlaştırılması sağlanmaktadır. Bu durum, aynı zamanda On Birinci Kalkınma Planı Kırsal Kalkınma Özel İhtisas Komisyon Raporu'nda belirtilen “Köy Envanteri Bilgi Sisteminin Oluşturulması” hedefini de destekler niteliktedir. Keza İlgili komisyon raporunda; 6360 sayılı Kanun ile köy tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüştürülen köylerle ilgili verilerin derlenemediğinden ve kırsal istatistiklerin üretilmesinde eksiklikler yaşandığı vurgulanmıştır (Anonim, 2018). Güzelköy de 2012 tarihli ve 6360 sayılı “Büyükşehir Yasası” ile mahalle statüsüne geçmiştir. Bu açıdan Güzelköy için geliştirilen köy tasarım rehberi önerisi ile, hem alana özgü istatistiklerin üretilmesi, hem ver tabanı oluşumun desteklenmesi, hem de yerel kimliğe dayalı mekânsal kararlar üreterek yapılaşma koşullarının belirlenmesi yönünde önemli katkılar sağlanacaktır. Üst ölçek plan yaklaşımlarına ek olarak, yapılan birçok çalışma da köy tasarım rehberlerinin önemi ve gerekliliğine vurgu yapılmıştır (Friedmann, 1993; Eminağaoğlu ve Çevik, 2007; Bishop, 2009; Healey, 2010; Tok, 2017; Menhaj ve ark., 2017; Kut Görgün ve Yörür, 2018; Ögdül ve ark., 2018; Parkinson, 2019; Çakıroğlu, 2020). Bu açıdan Güzelköy örneği üzerinde köy tasarım rehber önerisi geliştirilen çalışma önemli olup, benzer konularda yapılacak çalışmalar için de yararlı olacaktır. Aynı zamanda; çalışmadan elde edilen sonuçlar, yerel ölçekli strateji ve planların hazırlanmasına da temel oluşturacaktır.

Kaynaklar

- Anonim, (2009). *Trakya Alt Bölgesi Ergene Havzası Çevre Düzen Planı*. İstanbul Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı, TRAKAP.
- Anonim, (2010). *Kırsal Kalkınma Planı (2010-2013)*. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, https://www.trakyaka.org.tr/upload/Node/33144/xfiles/Kırsal_Kalkınma_Planı_2010-2013_.pdf. Erişim Tarihi: 09.05.2020.
- Anonim, (2011). *T.C. Şarköy Vizyon Planı*. Tekirdağ: Trakya Kalkınma Ajansı.
- Anonim, (2012). *Birleştirici Güç Doğa Su Kültür Trakya Kültür Öncelikli Bölgesel Yol Haritası*. ÇEKÜL, s.178. https://www.cekulvakfi.org.tr/files/dosyalar-haber/trakya_yol_haritasi_draft_5.pdf. Erişim Tarihi: 11.01.2021.
- Anonim, (2013). *TR21 Düzey 2 Bölgesi, Trakya Bölge Planı 2014-2023*. Tekirdağ: T.C. Trakya Kalkınma Ajansı.
- Anonim, (2015). *1/25000 ölçekli Tekirdağ İl Çevre Düzeni Planı*. T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. <https://mpgm.csb.gov.tr/tekirdag-ili-1-25.000-olcekli-cevre-duzeni-plani-degisikligi-i-81625>. Erişim Tarihi: 09.05.2020.
- Anonim, (2016). *Koruma Odaklı Kırsal Alan Planlaması: Bir Model Önerisi Projesi Değerlendirme Çalışmayı Sonuç Raporu*. Ankara: T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı.
- Anonim, (2017). *2018-2022 Stratejik Plan*. Ankara: T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı.
- Anonim, (2018). *Onbirinci Kırsal Kalkınma Planı (2019-2023) Kırsal Kalkınma Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. Ankara: Kalkınma Bakanlığı, 140.
- Anonim, (2019a). *Onbirinci Kırsal Kalkınma Planı (2019-2023)*. Ankara: Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 198.
- Anonim, (2019b). *Geçmişe İlk Adım Miras Atölyesi*. Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi, http://www.tekirdag.bel.tr/miras_atolyesi. Erişim Tarihi: 19.01.2021.
- Balta, S. (2018). *Köy tasarım rehberlerinin hazırlanmasında kırsal peyzaj karakterlerinin yeri: Antalya Elmalı örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Boyacıoğlu, D., Göçer, Ö., Karahan, E., Benli, G., Özorhon, G. (2015). *Exploring the applicability of international village design guide lines in Turkey*. Re-ConDi15 International Conference Re Evaluating Contemporary Designs in Historical Context., 22-24 July 2015, İstanbul.

- Bishop, J., Harvey, A., Jordan, D., Newman, C., O'Keeffe, B. (2009). *Enhancing local distinctiveness in Irish villages, village design statements: the way forward?*. Irish: An Chomhairle Oidhreachta The Heritage Council.
- Çakıroğlu, B. B. (2020). *Kırsal alan planlaması: Gemiciler köyü*. Yüksek Lisans Tezi. Kastamonu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kastamonu.
- Eminağaoğlu, E. ve Çevik, S. (2007). Kırsal yerleşmelere ilişkin tasarım politikaları ve araçlar. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 22(1), 157-162.
- Friedmann, J. (1993). Toward a non-euclidian mode of planning. *Journal of The American Planning Association*, 59(4), 482-485.
- Healey, P. (2010). *Making better places: the planning project in the Twenty First Century*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Kut Görgün, E. ve Yörür, N. (2018). Kırsal yerleşmelerde özgün dokunun korunmasında bir araç olarak köy tasarım rehberleri: Ödemiş Bademli örneği, *TÜBA-KED*, 17, 25 – 47.
- Küçükkoçul, S. (2017). *Kırsal yerleşmelerde tasarım rehberi – süreç ve değerlendirmeler – Bursa örneği*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Menhaj, M. H., Allahyari, M. S., & Kazemi, M. (2017). Effect of rural guide projects on the improvement of rural settlements: evidence from Iran. *Scientific Papers Series- Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development*, 17(4), 213-221.
- Owen, S., Bishop, J., Brendan, O. (2011). Lost in translation? Some issues encountered in transferring village design statements from England to Ireland. *Journal of Urban Design*, 16(3), 405–424.
- Öğdül, H., Olgun, İ. ve Çalışkan, Ç. O. (2015). *Kastamonu-Küre Ersizlerdere köy tasarım rehberi*. Ankara: Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı Yayınları, 1. Basım.
- Öğdül, H., Kap Yücel, S.D., Öktem Ünsal, B., Aksümer, G. (2018). Kırsal mekanda yeni düzenleme araçları: köy tasarım şeması, köy tasarım rehberi ve eylem projeleri. *Planlama Dergisi*, 1, 52-72.
- Özkaraca, N. ve Arslan, H. (2020). Kentsel boşlukların mekânsal niteliğinin sosyo-mekânsal analizi: Düzce Spor Sokak örneği. *Tykhe*, 5(8), 17-34.
- Parkinson, A. (2019). *Village design and distinctiveness*. London: Routledge, 1st Edition.
- Tok, H.K. (2017). *Köy tasarım rehberleri: Kaş Bezirgan Köyü, Camıyanı ve Cevizdibi Mahalleleri önerisi*. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.